

“LÀNG LƠ NHƯ ĐI ĐÁNH BÔNG”

ĐIỆU MÚA NGHÌN TUỔI

Theo các bậc cao niên trong làng Triều Khúc thì điệu múa “Con đi đánh bông” đến giờ vẫn không xác định được chính xác là có từ bao giờ nhưng chắc chắn không dưới 1000 năm và được xem là một trong những điệu múa cổ nhất của Thủ đô.

Theo truyền thuyết thì Bồ Cái Đại Vương Phùng Hưng sau khi thắng giặc Đường ở Thành Tống Bình (làng Triều Khúc bây giờ) đã nghỉ ra và sai nam giả nữ múa nhằm khích lệ và động viên quân sĩ, đến bây giờ gọi là “Con đi đánh bông”.

“Con đi đánh bông” hay còn được gọi là múa bông, là tiết mục diễn xướng mang hình thức nghệ thuật dân gian.

LÀNG TRIỀU KHÚC (THANH TRÌ - HÀ NỘI) KHÔNG CHỈ NỔI TIẾNG LÀ VÙNG ĐẤT ĐỊA LINH NHÂN KIỆT MÀ Ở ĐÂY CÒN LƯU GIỮ ĐƯỢC LOẠI HÌNH NGHỆ THUẬT TRUYỀN THỐNG ĐỘC ĐÁO LÀ ĐIỆU MÚA “CON ĐI ĐÁNH BÔNG”.

Không giống như những loại hình nghệ thuật truyền thống khác, điệu múa này chỉ nhằm mục đích phục vụ cho việc tế lễ Thánh làng Triều Khúc (Phùng Hưng Bồ Cái Đại Vương) mỗi năm hai lần là tháng Giêng và tháng

Tám âm lịch.

Do gắn liền với tế lễ ở đình làng, chốn linh thiêng nên đội múa cũng được lựa chọn rất đặc biệt, chỉ có nam được tham gia. Trong các cuộc lễ hội của làng Triều Khúc thường có rước kiệu. Người Triều Khúc cho khoảng 8- 12 người con trai là nam thanh niên khỏe mạnh đóng giả làm đàn bà con gái đi theo “ve vãn” chung quanh những người khiêng kiệu và nhảy múa vào trong đình.

Tất cả nam thanh niên đều được mặc váy yếm đào, trang điểm khăn mỏ quạ. Phía trước bụng mỗi người đeo một cái trống dài gọi là trống bông. Từ khi ra đời, trống bông đã gắn liền với những giá trị đặc sắc của người

Champa cổ. Lúc biểu diễn, nam diễn viên vừa dùng hai tay đánh vào hai bên trống và nhảy múa uốn éo, lẳng lơ, bông đùa nhằm gây tiếng cười thoải mái, tạo sự chú ý của người xem. Chính vì vậy mới có câu dân gian: “Lẳng lơ như đi đánh bông!” mà ngày nay người Hà Nội hay nói đến.

Không những thế, những người nghệ nhân làng Triều Khúc còn cho biết: Điệu múa phải kết hợp làm sao cho nhuần nhuyễn giữa trống lệnh và tế lễ. Khi bên trong dâng tiến rượu thì bên ngoài múa bông, cứ ba tuần rượu là ba lần múa. Tuy nhiên, đã là nam giả nữ thì cũng phải có tính nữ vì thế múa bông là múa lẳng lơ.

NHỮNG NGƯỜI “GIỮ LỬA” ĐẶC SẢN

Đến nay, Triều Khúc là một trong số ít địa phương còn lưu giữ nguyên vẹn loại hình nghệ thuật múa bông độc đáo này. Trong làng, có không ít gia đình cả nhà có mấy anh em đều đã từng ở trong đội múa như gia đình cụ Bùi Văn Lục (78 tuổi) có 3 anh em. Theo học điệu múa này từ nhỏ và đến năm 15 tuổi, cụ đã được công nhận là nghệ nhân. Cụ Lục cũng là nghệ nhân đầu tiên đứng lớp dạy điệu múa này cho con cháu. Cụ tâm sự: “Những ngày đầu học múa thì thẹn lấm vì con gái trong làng cứ hay xúm vào xem, nhưng rồi cứ nghĩ đến việc được là một trong số những người bảo tồn và phát huy loại hình nghệ thuật truyền thống của làng nên tôi cùng anh em đồng trang lứa đã vượt qua được nỗi

xấu hổ”.

Tuy đã kể tuổi 80 nhưng cụ vẫn không bỏ một buổi biểu diễn múa bông nào. Đến đình, sau khi xem con cháu biểu diễn, cụ luôn uốn nắn và góp ý để mọi người nhanh tiến bộ.

Sau giờ phút giải lao tại Lễ kỷ niệm 1222 năm ngày hóa của Đức thánh Phùng Hưng (13/08/788-13/08/2010 âm lịch), anh Trần Mạnh Quỳnh, 27 tuổi, một diễn viên trong đội múa bông cho biết: “Cách đây 15 năm tôi đã bắt đầu tập luyện. Điệu múa bông khó thì khó thật, nhất là với những ai mới chập chững bước vào nghề nhưng nếu có tâm huyết và đam mê thì nhất định sẽ thành công”.

Theo ông Triệu Đình Hồng (65 tuổi), nghệ nhân ở Triều Khúc thì có nhiều loại hình nghệ thuật truyền thống dần mất đi hoặc đã bị cải biến nhưng điệu múa “Con đi đánh bông” thì vẫn còn giữ được nét nguyên sơ vốn có ban đầu.

Hiện tại, ông cũng là người trực tiếp đứng lớp dạy điệu múa bông cho lớp kế cận. Đến giờ, ông đã có thâm niên 40 năm làm thầy dạy múa không công 8 khóa đào tạo (mỗi khóa 02 người) được ông “truyền lửa” và có thể múa thành thực. Đến nay, đội múa bông của làng có tất cả 18 người trong đó người trẻ nhất là 20 và người cao tuổi nhất là 65.

Ông Hồng nói: “Vi đây là việc làng, việc nước nên bác dạy không thù lao.

Bác rất vui vì thế hệ trẻ bây giờ của làng cũng đã hiểu được những tinh hoa truyền thống để tiếp bước cha ông giữ gìn loại hình múa độc đáo này. Nhưng niềm vui cũng chỉ dừng lại ở đó thôi vì bao năm trong nghề là bấy nhiêu năm tôi luôn trăn trở vì còn chưa có nhiều người biết đến loại hình nghệ thuật truyền thống này!”

ĐỂ “ĐẶC SẢN” KHÔNG CHỈ RIÊNG AI?

Từ xa xưa, trong lễ hội của làng Triều Khúc đã xuất hiện “Con đi đánh bông”, nhưng trải qua nhiều thăng trầm, biến cố của lịch sử, đến nay, số người biết về loại hình nghệ thuật này không nhiều. Hướng chi để mọi người có thể hiểu đây là “đặc sản” của riêng Hà Nội thể hiện trí tuệ của người Thăng Long xưa?

Trong khi Đại lễ 1000 năm Thăng Long - Hà Nội đã cận kề, nhiều công trình, giá trị văn hóa của mảnh đất Kinh Kỳ đã được chỉnh trang và khôi phục, chẳng lẽ một “đặc sản” đời sống tinh thần ngàn đời lại chỉ mang dáng dấp của một làng quê? Thiết nghĩ, các cấp chính quyền và Nhà nước sẽ có sự quan tâm thích đáng để điệu múa “Con đi đánh bông” mãi là giá trị nghệ thuật tinh thần vô giá mang đậm đậm đặc sắc không chỉ riêng Thăng Long - Hà Nội ngàn năm mà còn là của cả nước!

HỒ DUY NGỢI